

اهمیت دانش بومی در منابع طبیعی

دانش بومی در اصطلاح به دانشی گفته می‌شود که از حوزه جغرافیایی خاصی سرچشمه گرفته و بطور طبیعی تولید شده باشد در طی سال‌ها دانش روستائیان مطالبی به آن افزوده و یا از آن متاثر شده و یا بوسیله دانش خارج از آن حوزه جغرافیایی از میان رفته است.

در واقع دانش بومی دانشی است که سال‌های متمادی، سینه به سینه از نسلی به نسل دیگر منتقل شده و با فرهنگ و اعتقادات و زندگی مردم عجین شده است. امروزه به دلیل ضعف‌های اساسی دانش امروزی در حل مشکلات متعدد جامعه انسانی، توجه به دانش بومی، مجدداً افزایش یافته است.

در حال حاضر در راستای توسعه پایدار به دانشی نیاز داریم که کل نگر و جامع باشد دانش بومی بر خلاف دانش رسمی که جزء نگر و تخصص گراست با شناخت روابط بین اجزای طبیعت به صورتی کل گرا، نیروهای طبیعی کره زمین را بهتر به ما می‌شناساند و راه را برای همکاری با طبیعت هموار می‌سازد.

دانش و مهارت روستائیان و دیگر بومیان جهان درباره محیط طبیعی و اجتماعی خود و توانایی آنان در بهره برداری بهینه از منابع طبیعی، حاصل قرن‌ها تجربه است طبق این دید فعالیت‌های ترویج باید بر اساس شناخت و رفع نیازها و موانع روستائیان و نه بر اساس اشاعه تکنولوژی بروز عمل کند.

مروجان بعنوان یکی از عوامل مهم توسعه باید این واقعیت را بپذیرد که حرکت به سوی توسعه پایدار بدون بهره‌گیری از دانش بومی میسر نیست.

شکست تکنولوژی‌های انتقالی به جوامع روستایی، لزوم توجه به مردم بومی و دانش آنها را آشکار کرد. روی آوردن به دانش بومی برای کمک به دانش رسمی از آن جهت ضروری است که حضور خبرگان بومی در کنار متخصصان و بهره‌گیری متخصصان از آنها حائز اهمیت است. مطرح شدن الگوی دو طرفه ترویج بر مبادله دو جانبه افکار و اطلاعات بین زارع و مروج، تاکید می‌کند و در نهایت جایگاه دانش بومی کشاورزان نیز در این مبادله حائز اهمیت تلقی می‌شود چرا که در این ارتباط مروجان نیز از دانش، اندوخته‌ها و تجربیات کشاورزان بهره‌می‌گیرند و متقابلاً بهره‌برداران نیز از دانش، اطلاعات و دیدگاه‌های مروجان درباره کشاورزی استفاده می‌کنند.

نقش رهبران محلی در منابع طبیعی

مشاهدات و پژوهش‌های تجربی نشان می‌دهند که برخی از افراد می‌توانند بر رفتار دیگران در جهتی دلخواه تاثیر گذارند، این افراد را رهبری می‌نامند به عبارت دیگر فرایند تاثیرگذاری فرد یا افراد بر روی دیگران را رهبری می‌گویند و این نفوذ در مردم به منظور جلب همکاری همگان و یا عده‌ای از آنان در جهت نیل به آرمان‌های مشترک و یا هدف‌هایی که برای آن مردم و یا آن گروه خاص مطلوبیت دارد را رهبری گویند.

شنبه‌های آموزشی

مهر ۵

26 september 2020

۸ صفر ۱۴۴۲

رهبری محلی مجموعه ای غیررسمی و خودساخته است که در آن افراد مستعدی به عنوان رهبر، کار مشکل یابی و مشکل گشایی و هدایت و ارشاد مردم را بطور غیر ارادی و یا ارادی بر عهده دارند. این مجموعه غیر رسمی و متشکل در یک جامعه روستایی است که در آن چهار عنصر رهبر، پیروان، مسأله و مشکل، راه حل و رفع مسائل و مشکلات جامعه وجود داشته باشد. رهبر می تواند یک کشاورز ماهر، یک معتمد محلی، یک پیشوای مذهبی، یک معلم و یا یک ریش سفید مجرب باشد.

رهبریت محلی در روستاها منتج از تجارب ناشی از ارتباطات روزمره مردم با یکدیگر در طول زمان است. کسی که در جریان این ارتباطات بیشترین قابلیت در مسأله یابی و مهارت و صداقت در مشکل گشایی و حل مسائل زندگی و یا اشتغال اعضای جماعت متبوع یا جامعه روستایی را از خود نشان دهد در طول زمان در مقام یک مشاور مستعد رهبری آن جماعت یا جامعه قرار می گیرد.

این مجموعه غیررسمی و ساده می تواند منشاء تحرکات و اقدامات اصیل و بسیار مفید و موثری بخصوص در جوامع روستایی در جریان توسعه اجتماعی و فرهنگی باشد زیرا در چنین نظام طبیعی و پایدار، نیروی جمعی روستائیان عملاً تحت تاثیر و هدایت راهنمایانی در می آید که می تواند و می باید منشاء یک سلسله تحولات مطلوب در محیط مربوط به آن جماعت باشد.

نحوه دخالت رهبران محلی در برنامه های ترویج را می توان به عنوان عامل تعیین کننده در موفقیت و یا شکست برنامه های مزبور محسوب نمود. این امر از آن جهت می باشد که رهبران محلی نقش حافظین افکار و اعمال مردم روستایی را ایفا می نمایند و از این لحاظ از جمله مناسب ترین افرادی هستند که می توانند مورد تعلیم قرار گیرند تا بعنوان مبلغین و مفسرین ایده های نوین روستا به فعالیت بپردازند.

یکی از وظایف و نقش های رهبری، توانایی شکل دهی به یک سلسله حرکت ها و عکس العمل هاست تا انگیزه لازم را در مردم به خاطر انجام کارهای جمعی و فعل و انفعالات عمومی به وجود آورد.

وظیفه دیگر رهبران محلی نقش هماهنگ کنندگی آنهاست آنها ضمن هماهنگ ساختن نظرات خود با کارگزاران و نمایندگان دولتی در ارتباط با تکنولوژی و روش های جدید مدیریت منابع طبیعی، ضعف این ماموران را که ناشی از عدم اطلاع و آگاهی نمایندگان و کارگزاران از برخوردهای اجتماعی مخصوص می باشد را جبران می کنند.

از وظایف رهبران محلی ایجاد و تنظیم پیشرفت های فنی برای افراد می باشد که بتوانند از آنها بعنوان الگو پیروی کنند. رهبران نقشی دو جانبه دارند که از یکسو مانع تغییرات نابهنجار در فرهنگ مردم منطقه می باشند و از سوی دیگر سعی در پیشرفت زندگی و بهسازی محیط در آن محدوده می کنند.

در زمینه کار و ارتباط با رهبران محلی چهار جنبه اصلی و اساسی وجود دارد که باید همواره آنها را در نظر داشت :

- ۱- آگاه کردن و مطلع ساختن رهبران محلی از فعالیتهای ترویجی و پیشنهادها و رهنمودهایی که در زمینه برنامه های جدید وجود دارد
- ۲- دیدار و ملاقات با آنها در مواقع مورد لزوم تا جایی که اطمینان حاصل شود که آنها به حال خود رها نشده اند.
- ۳- آموزش رهبران در زمینه هایی از فعالیت های ترویجی که ممکن است با آنها آشنایی نداشته باشند.
- ۴- تشویق و ترغیب رهبران محلی به اینکه از خود ابتکار و خلاقیت نشان دهند.